

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för väg- och broräcken

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för väg- och broräcken

Titel: Marknadskontroll av byggprodukter
Utgivare: Boverket, november 2018
Diarienummer: 3.5.4 1660/2017

Webbplats: www.boverket.se/publikationer
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollprojekt avseende väg- och broräcken. Projektet har omfattat dokumentationskontroll av väg- och broräcken som finns på den svenska marknaden.

Slutrapporten är sammanställd av utredaren Ieva Kisieliute i samarbete med utredarna Sara Elfving och Avdo Bojcic på Tillsynsenheten.

Karlskrona, november 2018

Peter Fransson
avdelningschef

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary in English	6
Bakgrund.....	8
Inledande uppgifter	8
Dokumentationskontroll	11
Urval	11
Metod	11
Resultat av dokumentationskontrollen	12
Slutsatser	15

Sammanfattning

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollärende avseende väg- och broräcken. Rapporten är sammanställd av utredaren Ieva Kiseliute i samarbete med utredarna Sara Elfving och Avdo Bojicic på Tillsynsenheten.

Syftet med marknadskontrollen var att säkerställa att de väg- och broräcken som tillhandhålls i Sverige uppfyller gällande krav.

Inom ramen för detta projekt kontrollerades elva produkter tillverkade av tio olika företag.

Samtliga ekonomiska aktörer som hade avvikelser i sin dokumentation kontaktades och fick tillfälle att korrigera bristerna.

Mot bakgrund av genomförda kontroller och resultatet av kontakterna med de berörda ekonomiska aktörerna finner Boverket att projektet kan avslutas.

Summary in English

This report concludes Boverket's market surveillance regarding vehicle restraint systems. The report is compiled by investigator Ieva Kisielute in collaboration with investigators Sara Elfving and Avdo Bojcic at the Supervision Unit.

The purpose of market surveillance was to ensure that the vehicle restraint systems supplied in Sweden meet the applicable requirements.

The surveillance project comprised eleven products from ten different manufacturers.

All economic operators who had discrepancies in their documentation were contacted and given the opportunity to correct the shortcomings.

In view of the carried out inspections and the results of the contacts with the relevant economic operators, Boverket finds that the project can be completed.

Boverket's market surveillance of vehicle restraint systems has been part of a coordinated European market surveillance effort and has resulted in a common interpretation of the harmonised standard.

Unlike many other market surveillance projects, this project has been conducted exclusively through desktop checks, without visits to manufacturers. In most other surveillance projects Boverket carries out some or a few company visits to gain insight into how the industry works in practice. The purpose of the chosen work method in this project was to reduce the costs and environmental impact of travel, and also to give Boverket room to contact a few more economic operators than would have been possible if manufacturer visits had been made.

Boverket estimates that the project worked well even without physical visits. There were no communication difficulties because the industry already used correct terms on their documentation.

The documentation that Boverket reviewed in the project revealed that all economic actors that CE marked their products showed similar formal shortcomings. The deficiencies consisted of incomplete reporting of essential characteristics in the declarations of performance and in the CE markings and, overall, can be considered as less serious. All economic operators that Boverket had contact with in connection with the project were cooperative and remedied the shortcomings on a voluntary basis.

The surveillance project raised some questions about the use of historical data related to a specific clause in the harmonised standard. These questions were answered at European level, which led to increased clarity for market surveillance authorities as well as for manufacturers and notified bodies.

In summary, the market surveillance led to increased understanding of the requirements of the Construction Products Regulation. The presentation of product performance on road restraint systems supplied in Sweden improved considerably as a result of Boverket's surveillance.

Bakgrund

Under oktober 2017 – augusti 2018 har Boverket utfört marknadskontroll av väg- och broräcken som tillhandahölls på den svenska marknaden.

Marknadskontrollen av väg- och broräcken är ett gemensamt europeiskt projekt inom AdCo-CPR-samarbetet. Förutom Sverige har Belgien, Lettland, Norge, Polen och Storbritannien deltagit i projektet. Marknadskontrollen har genomförts individuellt av respektive myndighet i respektive medlemsstat, men myndigheterna har haft regelbundna avstämningar med varandra i syfte att få till en enhetlig tillämpning av standarden och lagstiftningen.

Projektet inleddes pga. misstankar om felaktig tillämpning av den harmoniserade standarden för väg- och broräcken.

Marknadskontrollprojektet inleddes under hösten 2017. I oktober samma år skickade Boverket ut information om den kommande kontrollen till alla identifierade aktörer på den svenska väg- och broräckesmarknaden (dvs. alla identifierade tillverkare, distributörer och importörer). Elva produkttyper valdes ut för kontroll.

Marknadskontrollen gav en möjlighet för Boverket att informera aktörer i branschen om gällande krav och att stärka samarbetet med andra myndigheter. Kontrollens grundsyfte var att säkerställa att tillverkarna följde gällande krav avseende såväl produktmärkning som underliggande teknisk dokumentation.

Resultatet av marknadskontrollen redovisas här.

Inledande uppgifter

Kravet på prestandadeklaration och CE-märkning av byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard gäller från den 1 juli 2013 då EU:s byggproduktförordning 305/2011¹ blev tillämplig fullt ut.

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG.

Det är tillverkarens ansvar att upprätta prestandadeklARATIONER för de produkttyper som han eller hon sätter på marknaden. De formella kraven på prestandadeklarationens innehåll finns i byggproduktförordningens artikel 6. Prestandadeklarationen ska vara på svenska för produkter som säljs i Sverige.

De formella kraven på CE-märkning finns i byggproduktförordningens artikel 9. CE-märkningen är i princip en sammanfattning av prestandadeklarationen och ska i möjligaste mån sitta på produkten.

Aktuell harmoniserad standard

SS-EN 1317-5:2007+A2:2012

SS-EN 1317-5:2007+A2:2012/AC:2013²

SS-EN 1317-serien består av åtta delar. Del 5 är harmoniserad och ska användas för att prestandadeklarera och CE-märka väg- och broräcken.

Flera olika produkter definieras i SS-EN 1317-serien. Produkter som omfattas av kravet på prestandadeklaration och CE-märkning i SS-EN 1317-5 är skyddsanordningar enligt SS-EN 1317-2 och krockdämpare enligt SS-EN 1317-3.

Produkter som ingår i SS-EN 1317-serien men som ännu inte omfattas av kraven på prestandadeklaration och CE-märkning är vägräckesändare och övergångar enligt SS-ENV 1317-4, skyddsräcken för fotgängare enligt SS-TR 1317-6 och skyddsanordningar som reducerar allvarligheten när motorcyklister kolliderar med skyddsräcken enligt SS-TS 1317-6.

Temporära räcken omfattas inte heller av kravet på prestandadeklaration och CE-märkning.

System för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda

Väg- och broräcken omfattas av system 1 för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda.

System 1 innebär att tillverkaren ska utföra tillverkningskontrollen i fabriken och ytterligare provning av stickprov som tillverkaren har tagit i fabriken enligt den föreskrivna provningsplanen.

---

² Vägutrustning - Skyddsanordningar - Del 5: Skyddsanordningar för fordon - Produktkrav och kontroll av överensstämmelse inkl. korrigerande tillägg, nedan kallade för "SS-EN 1317-5".

Det anmälda produktcertifieringsorganet ska utfärda intyg om kontinuitet av produktens prestanda på grundval av bedömning av produktens prestanda på grundval av typprovning (inkl. stickprov), inledande inspektion av tillverkningsanläggningen och tillverkningskontrollen i fabrik, samt fortlöpande övervakning, bedömning och utvärdering av tillverkningskontrollen i fabrik.

Dokumentationskontroll

Urval

Urvalet till Boverkets marknadskontroll byggde på en kartläggning av såväl den svenska som den europeiska marknaden.

Marknadskontrollprojektet omfattade fabrikstillverkade väg- och bro-räcken, ställinor och krockdämpare. Projektet fokuserade inte på något särskilt material utan omfattade produkter gjorda av såväl stål som betong och trä. Sammantaget utgör den här typen av produkter ca 95 % av marknaden. Det förekommer även platsgjutna betongräcken, men dessa ingick inte i projektet.

Antal kontrollerade produkter

Sju svenska tillverkare och fyra svenska distributörer kontaktades i samband med kontrollen. Totalt kontrollerades elva produkter från tio tillverkare.

Metod

Boverket begärde in prestandadeklarationer och CE-märkningar från samtliga ekonomiska aktörer som ingick i kontrollen. Boverket begärde även in intyg om kontinuitet av produktens prestanda (certifikat) och dokumentation som visar hur man bestämt produkttypen (inledande typprovning) från vissa aktörer.

Boverket kontrollerade prestandadeklarationerna och CE-märkningarna utifrån de krav som ställs i byggproduktförordningen och utifrån den harmoniserade standardens ZA-bilaga.

I förekommande fall kontrollerade Boverket även att den underliggande tekniska dokumentationen fanns och att den var korrekt. Det innebar en kontroll av att intygen var utfärdade av ett anmält organ, avsåg rätt harmoniserad standard och rätt utgåva av standarden, omfattade den aktuella produkttypen och var giltiga i övrigt. Boverket kontrollerade även att intygen byggde på giltiga provningsrapporter.

Under projektets gång hade Boverket en kontinuerlig dialog med marknadskontrollmyndigheterna i de andra deltagande länderna för att säkerställa en enhetlig tillämpning av regelverket. I början av projektet hade Boverket kontakt med Trafikverkets experter i syfte att förstå de mer tekniska delarna i standarden, det gällde bland annat provningsmetoderna och de väsentliga egenskaperna. Under projektets gång hade Boverket

kontakt med EU-kommissionen, den europeiska standardiseringsorganisationen, CEN, den europeiska branschorganisationen för vägräckesföretag, ERF, och den europeiska samordningsorganisationen för anmälda organ, GNB, för att reda ut vissa oklarheter i den harmoniserade standarden.

Resultat av dokumentationskontrollen

Samtliga produkttyper som ingick i Boverkets kontroll hade prestandadeklarationer och var CE-märkta. Tio av de elva prestandadeklarationer som Boverket fick ta del av inom ramen för projektet var dock behäftade med någon form formella brister. Även CE-märkningarna hade vissa brister. Bristerna i prestandadeklarationerna sammanföll delvis med bristerna i CE-märkningarna och redovisas nedan.

Vanliga brister

Nedan listas de vanligaste felen.

Språkraven är inte uppfyllda

Tre prestandadeklarationer uppfyllde inte gällande språkrav. En av de tre prestandadeklarationer som inte uppfyllde språkraven hade även andra brister medan de två andra var felfria i övrigt. Boverket påtalade detta till de berörda ekonomiska aktörerna som åtgärdade bristen genom att översätta prestandadeklarationerna till svenska.

Väsentliga egenskaper saknas/är ofullständiga

Boverket upptäckte åtta fall av bristfällig redovisning av väsentliga egenskaper i prestandadeklarationen, CE-märkningen eller båda.

I prestandadeklarationen ska samtliga väsentliga egenskaper listas, även sådana för vilka ingen prestanda har fastställts. I så fall får NPD³ (anges. Egenskaper för vilka ingen prestanda har fastställts får dock utelämnas från CE-märkningen.

Den vanligaste bristen var att missa att lista egenskapen ”fordonsinträning” i prestandadeklarationen. Den näst vanligaste bristen var att missa egenskapen ”motstånd mot snöplogning”. I två fall var egenskapen ”beständighet” inte listad i prestandadeklarationen. I ett fall var egenskapen ”dynamisk utböjning” inte deklarerad, fastän prestandan enligt den underliggande tekniska dokumentationen var fastställd av den ekonomiska aktören.

---

³ NPD är ett allmänt använt begrepp med innebörden ”no performance determined”, dvs. att ingen prestanda har fastställts.

Boverket noterade att det var något vanligare att CE-märkningen innehöll samtliga egenskaper för vilka prestanda har fastställts. Boverket noterade också att det inte fanns någon tydlig korrelation mellan vilka egenskaper som saknades i prestandadeklarationerna och vilka som saknades i CE-märkningarna. I vissa fall var det en eller några egenskaper som saknades i prestandadeklarationen, medan helt andra egenskaper saknades i CE-märkningen. Sammantaget fanns oftast samtliga egenskaper deklarerade någonstans i produktdokumentationen, men inte på rätt sätt.

Bristfällig spårbarhet

Enligt byggproduktförordningen ska varje produkttyp⁴ tilldelas en unik identifikationskod. Syftet med koden är att koppla byggprodukten till den specifika uppsättningen prestandanivåer eller prestandaklasser hos en byggprodukt i enlighet med den prestandadeklaration som upprättas för produkten. Byggprodukternas mottagare måste entydigt kunna identifiera denna uppsättning prestandanivåer eller prestandaklasser för varje enskild produkt. Prestandadeklarationen ska innehålla ett referensnummer, som dock kan vara samma som produkttypens unika identifikationskod.

Boverket noterade två fall av bristfällig spårbarhet mellan produkten, prestandadeklarationen och CE-märkningen. Boverket noterade även ett fall av felaktig hänvisning till underliggande teknisk dokumentation, som berodde på en felskrivning från tillverkarens sida.

Åtgärder

De brister som Boverket upptäckte i samband med kontrollen bedömdes inte vara allvarliga eftersom all nödvändig information fanns någonstans i tillverkarens produktdokumentation, även om den inte alltid var redovisad på rätt ställe. Det innebar att tillverkarna fick tillfälle att åtgärda samtliga brister frivilligt. Efter kommunikation med de berörda tillverkarna har de genomfört eller påbörjat genomförandet av nödvändiga rättelser i form av bland annat nya etiketter, vid behov.

Ett av ärendena tog längre tid än planerat eftersom produkttypen inte låg i produktion just då. Boverket bedömer att slutsatserna i projektet inte är avhängiga av detta ärende och har därför valt att lyfta ut det ur projektet. Kommunikation med den berörda tillverkaren fortsätter i stället i form av ett enskilt ärende.

---

⁴ Artikel 2.9 i byggproduktförordningen: produkttyp: en uppsättning representativa nivåer eller klasser för prestanda i förhållande till de väsentliga egenskaperna hos en byggprodukt, som tillverkats i en specifik tillverkningsprocess med användning av en given kombination av råmaterial eller andra delar.

Underliggande teknisk dokumentation

Hos tillverkarna kontrollerade Boverket att den underliggande tekniska dokumentationen fanns och att den var korrekt. En tolkningsfråga som aktualiserades i samband med detta var huruvida tillverkarna får använda sig av gamla typprovningar (dvs. typprovningar utförda enligt en äldre version av den harmoniserade standarden) i den mån produkttypen inte har modifierats. Kontrollen visade nämligen att många av de produkttyper som finns på den svenska marknaden togs fram på 1990-talet och inte har modifierats sedan dess. Resultat från sådana äldre typprovningar brukar benämnas ”historisk data”.

Villkoren för användning av historisk data anges i avsnitt 6.2.1.7 i SS-EN 1317-5. Detta avsnitt innehåller en formulering som begränsar tillverkarnas möjligheter till användning av historisk data till tre år efter samexistensperiodens slut. I samband med kontrollen noterade Boverket att många av de intyg som utfärdats enligt den nyaste versionen av standarden och utanför den angivna tidsfristen grundar sig på äldre provningsrapporter. En strikt tolkning av avsnitt 6.2.1.7 skulle innebära att stora delar av väg- och broräckerbranschen såväl i Sverige som i övriga Europa saknar giltig teknisk dokumentation, vilket inte kan ha varit standardiseringsens avsikt.

För att arbeta fram en gemensam tolkning anordnades ett möte våren 2018 där EU-kommissionen, ERF, relevanta delar av CEN och GNB samt de svenska och nederländska marknadskontrollmyndigheterna deltog. Vid mötet framkom det bland annat att de delar av avsnitt 6.2.1.7 i SS-EN 1317-5 som begränsar användning av historisk data saknar stöd i byggproduktförordningen. Det innebär att tidsbegränsningen i avsnitt 6.2.1.7 sträcksats b är ogiltig.

Provningsresultat framtagna under äldre versioner av den harmoniserade standarden får alltså användas utan någon tidsbegränsning. Däremot är det fortfarande upp till det anmälda produktcertifieringsorganet att bedöma om, och i så fall i vilken utsträckning det går använda historisk data i det enskilda fallet. Hur en sådan bedömning ska gå till beskrivs i GNB:s vägledningsdokument NB-CPR/SG04-18/071 som beslutades den 17 oktober 2018. Boverket fick tillfälle att vara med och lämna synpunkter på utkastet.

Enligt artikel 43.11 i byggproduktförordningen ska de anmälda organen som allmän riktlinje tillämpa de administrativa beslut och dokument som tas fram av GNB.

Slutsatser

Boverkets marknadskontroll av väg- och brovägarna ingår i en europeisk kontrollinsats och har lett till en gemensam tolkning av den harmoniserade standarden.

Till skillnad från många andra marknadskontrollprojekt har denna kontrollinsats genomförts uteslutande genom skrivbordskontroller, utan besök hos tillverkare. Normalt förfarande är annars att Boverket inom pågående projekt gör något eller några företagsbesök för att få insyn i hur branschen fungerar i praktiken. Syftet med det valda arbetssättet i detta projekt var att reducera kostnader för och miljöpåverkan från resor samt att Boverket fick utrymme att kontakta något fler ekonomiska aktörer, än om det gjorts företagsbesök.

Boverket bedömer att projektet fungerade bra även utan fysiska besök. Det uppstod inga kommunikationssvårigheter eftersom branschen använde sig av regelrätta benämningar på sin dokumentation.

Den dokumentation som Boverket fick del av i projektet visar på ungefär samma typer av formella brister hos samtliga företag som CE-märkte sina produkter. Bristerna bestod i ofullständig redovisning av väsentliga egenskaper i prestandadeklarationerna och CE-märkningarna och kan sammantaget bedömas som mindre allvarliga. Samtliga ekonomiska aktörer som Boverket haft kontakt med i samband med projektet var samarbetsvilliga och åtgärdade bristerna på frivillig väg.

Kontrollen väckte en del frågor kring användning av historisk data. Dessa besvarades dock på europeisk nivå, vilket ledde till en ökad klarhet för såväl marknadskontrollmyndigheterna som för tillverkarna och de anmälda organen.

Sammanfattningsvis ledde marknadskontrollen till ökad förståelse för byggproduktförordningens krav. Redovisningen av produkternas prestanda förbättrades avsevärt till följd av Boverkets kontrollinsats.

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se